

UZASADNIENIE

Powódka (...) Sp. z o.o. w R. w pozwie wniesionym przeciwko Z. P. zażądała nakazania pozwanemu, aby w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się wyroku, zamieścił na swój koszt w telewizji (...) prowadzonej przez (...) Sp. z o.o. z siedzibą w R. bezpośrednio przed i bezpośrednio po wieczornym wydaniu programu (...) oraz na stronie internetowej Telewizji (...) prowadzonej przez (...) Sp. z o.o. z siedzibą w R. oświadczenie następującej treści: „Ja niżej podpisany Z. P. przepraszam (...) Sp. z o.o. w siedzibą w R. za naruszenie w mojej wypowiedzi dla Telewizji (...) w dniu 19 kwietnia 2013 r. dobrego imienia (...) Sp. z o.o. Oświadczam, że moja wypowiedź dotycząca zatruwania środowiska przez Oczyszczalnię położoną w R. przy ul. (...) zawierała nieprawdziwe informacje, których w żaden sposób nie sprawdziłem przed udzieleniem wypowiedzi dla telewizji. Z. P., R. Miasta R., Klub (...)”, przy czym oświadczenie w Telewizji (...) powinno być zamieszczone przez 30 sekund na białej planszy reklamowej zajmującej cały obraz, czcionką A. rozmiar 14, czarną, natomiast ogłoszenie na stronie internetowej Telewizji (...) powinno być zamieszczone przez 30 dni na stronie głównej na białej planszy o powierzchni co najmniej ¼ strony, w czcionce A., rozmiar 14, czarnej na białym tle. Ponadto powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego kwoty 20 000 zł na rzecz (...) Towarzystwa (...) w R. oraz kosztów procesu według norm przepisanych.

Uzasadniając zgłoszone roszczenia powódka podała, iż w dniu 19 kwietnia 2013 r. pozwany uczestniczył w spotkaniu zorganizowanym Zespole Szkolno – (...) w R., które miało na celu przeprowadzenie wśród dzieci kampanii przeciwko jej działalności. W trakcie spotkania pozwany pomógł ją udzielając wypowiedzi o treści: „Zastanowił mnie wczorajszy dzień. Przejeżdżając tutaj ulicą (...), piękny, słoneczny dzień, młodzież, która wybiegła ze szkoły, ćwicząca na zewnątrz, a naprzeciwko szkoły, która zatruwa środowisko. Jaki ogromny kontrast” dla telewizji (...), nadającej swój sygnał w R. oraz okolicznych powiatach, a także publikującej swoje materiały w sieci Internet. Wypowiedź stanowiła część reportażu „U. o oczyszczalni”. Zdaniem powódki wypowiedź pozwanego naruszyła jej dobre imię i „wizerunek” jako osoby prawnej prowadzącej instalację oczyszczalni ścieków położonej w R. przy ul. (...). Stwierdzenie sugerujące, iż zatruwa środowisko budzi negatywne emocje odbiorców reportażu w stosunku do niej, a nadto sugeruje, iż popełnia czyny zabronione. Jest to stwierdzenie nieprawdziwe, albowiem prowadzona przez nią instalacja służy zachowaniu środowiska w jak najlepszym stanie. Jest bowiem funkcjonalnie zintegrowana z instalacją produkcyjną należącą do (...) S.A. i służy oczyszczaniu ścieków przemysłowych będących ubocznym skutkiem podstawowej działalności tej spółki, dzięki czemu do rzeki R. są odprowadzane ścieki o składzie bezpiecznym dla środowiska. Jej działalność jest poddawana bieżącemu monitoringowi, wykonywanemu przez niezależne akredytowane laboratorium badawcze oraz bezpośredniej kontroli ze strony Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Przeprowadzone kontrole i wyniki badań niezależnego akredytowanego laboratorium nie wykazały przekroczenia dopuszczalnych wskaźników stężeń poddanych analizie substancji. Zdaniem powódki pozwany pełniąc funkcję radnego rady miasta i ciesząc się zaufaniem publicznym, wyrządza swoimi nieprawdziwymi wypowiedziami większą szkodę niż osoba nieznana, a jego wypowiedź była elementem walki politycznej przed przyszłorocznymi wyborami samorządowymi, w związku z czym zachodzi konieczność surowszego potraktowania pozwanego.

Pozwany Z. P. w odpowiedzi na pozew nie uznał powództwa i wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie od powódki kosztów procesu według norm przepisanych. Przyznał, iż uczestniczył w dniu 19 kwietnia 2013 r. w konferencji ekologicznej, przygotowanej przez uczniów Zespołu Szkolno – (...) w R., na którą został zaproszony. Spotkanie nie miało charakteru kampanii politycznej wymierzonej przeciwko powódce. W reportażu telewizyjnym nazwa powódki nie została wymieniona, a naprzeciwko Zespołu Szkolno – (...) znajduje się wiele firm. W związku z tym odbiorcy reportażu nie mogli nawet domyślić się, że wypowiada się na temat powódki. Jeżeli nawet przyjąć, iż wypowiedź dotyczyła powódki, zwrot „zatruwa środowisko” ma charakter opinii, a nie informacji o faktach.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka prowadzi instalację do unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, zlokalizowaną na nieruchomości położonej w R., przy ul. (...), którą nabyła od (...) S.A. w R.. Działalność jest prowadzona na podstawie decyzji

Marszałka Województwa (...) z dnia 24 kwietnia 2009 r. w sprawie przeniesienia praw i obowiązków wynikających z decyzji z dnia 6 marca 2009 r. zmienionej decyzją z dnia 20 kwietnia 2009 r. udzielającej (...) S.A. w R. pozwolenia zintegrowanego na prowadzenie przedmiotowej instalacji do dnia 6 marca 2019 r. Instalacja stanowiła wydzielony ciąg technologiczny na terenie Zakładowej Oczyszczalni (...) w (...) S.A., służący do unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne, w tym m. in. ścieków przemysłowych w procesie obróbki fizyczno –chemicznej. Ścieki przemysłowe oczyszczane w Zakładowej Oczyszczalni (...) w (...) S.A. stanowią dopływy z instalacji (...) do elektrolitycznego nanoszenia powłok ochronnych, wody nadosadowe powstające w wyniku eksploatacji wydzielonego w oczyszczalni ciągu technologicznego unieszkodliwiania w procesach D9 odpadów niebezpiecznych o zdolności przetwarzania ponad 10 ton na dobę oraz dowożone okresowo wody odciekowe ze składowiska odpadów (...) S.A. w miejscowości J. koło R.. Ścieki te są poddawane strącaniu neutralizującemu i oddzieleniu ciał stałych. Neutralizacja odbywa się w zbiorniku ZZ1 i polega na dodaniu do zbiornika mleka wapiennego z rurociągu cyrkulacyjnego w celu osiągnięcia wartości pH, uznanej po wcześniejszych badaniach za optymalną oraz wytrącenia wodorotlenków metali. Odpady są intensywnie mieszane przez pewien czas. Sedymentacja odbywa się w zbiornikach ZZ2 i ZZ3 i polega na rozdzieleniu odpadów na dwie fazy -w górnej części zbiornika znajduje się woda nadosadowa, w dolnej osad. Woda nadosadowa jest kierowana do kanału odpływowego na zbiorniki uśredniania ścieków zbiorczych, gdzie po wymieszaniu i uśrednieniu składu przechodzi pełny proces technologiczny w oczyszczalni ścieków. Osad wytrącony w zbiornikach ZZ2 i ZZ3 jest przepompowywany do komory uśredniania osadów z oczyszczalni, skąd po wymieszaniu i uśrednieniu składu poddawany jest odwodnieniu na prasach filtracyjnych. Odciek z prasy filtracyjnej podawany jest przez przepompownię do pierwszej komory ciągu technologicznego oczyszczalni ścieków. Ścieki pochodzące z instalacji (...) S.A. związanej z powierzchniową obróbką metali z zastosowaniem procesów elektrolitycznych lub chemicznych w prowadzonych procesach i operacjach technologicznych obróbki wstępnej oraz obróbki końcowej, dopływają do zbiornika dwukomorowego, retencyjno – uśredniającego zlokalizowanego w bezpośrednim sąsiedztwie budynku technologicznego oczyszczalni i następnie grawitacyjnie dopływają do ciągu ich unieszkodliwiania w budynku. Odpady niebezpieczne i inne niż niebezpieczne, pochodzące głównie z procesów hydrometalurgii metali nieżelaznych, przygotowania powierzchni oraz powlekania metali, a zawierających w swym układzie znaczne ilości metali ciężkich, takich jak: ołów, cynk, miedź, chrom i inne przewidziane do unieszkodliwiania, są zbierane od dostawców zewnętrznych z terenu całego kraju i dostarczane transportem specjalistycznym przystosowanym do przewożenia substancji niebezpiecznych. Ścieki po unieszkodliwieniu są odprowadzane do rzeki R. przepływającej przez teren oczyszczalni. Rzeka na terenie oczyszczalni jest spiętrzona przez jaz i pogłębiona. Instalacja posiada zdolność do przetwarzania 4000 ton odpadów na rok i do 11 ton odpadów na dobę. W pozwoleniu zintegrowanym zostały ustalone: dopuszczalne wielkości emisji gazów i pyłów odprowadzanych do powietrza oraz obowiązek stosowania zadaszonych wylotów wyposażonych w filtry tkaninowe, warunki gospodarki odpadami, wielkość emisji hałasu, ilość, stan i jakość ścieków, warunki monitoringu eksploatacyjnego w zakresie stanu, składu i ilości odprowadzanych ścieków poprzez wykonywanie badań jakości oczyszczonych ścieków przemysłowych w regularnych odstępach czasu, z częstotliwością nie mniejszą niż raz na dwa miesiące w zakresie określonym decyzją, prowadzenia stałego pomiaru ilości odprowadzanych ścieków przemysłowych i rejestrowanie danych w tym zakresie (prowadzenie ewidencji), prowadzenie rejestru dziennego zrzutu wód nadosadowych odpływających z instalacji do unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych do wewnętrznej kanalizacji Zakładowej Oczyszczalni (...) oraz ewidencjonowanie dobowej wielkości unieszkodliwianego odpadu płynnego na instalacji (...) na podstawie odczytów dokonywanych z urządzenia pomiarowego, prowadzenie ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów, zgodnej z klasyfikacją odpadów określoną w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. Nr 112, poz. 1206) oraz wymogami przepisów o odpadach, prowadzenie pełnej dokumentacji dotyczącej obrotu odpadami, wytworzonymi i przekazanymi do odzysku, unieszkodliwiania lub zagospodarowania, a ponadto warunki monitoringu jakości środowiska. Ponadto nałożono obowiązek wykonywania badań odpadów przyjmowanych od dostawców zewnętrznych, niezbędnych do ustalenia ich składu, pochodzenia oraz zgodności z kartą przekazania odpadu. Decyzją z dnia 2 listopada 2009 r. zezwolono powódce na prowadzenie działalności w zakresie odzysku odpadu w postaci wapna pokarbidowego niezawierającego substancji niebezpiecznych, który będzie wykorzystywany w instalacji do unieszkodliwiania odpadów metodą D9 w procesie m. in. neutralizacji odpadów zamiennie w zastępstwie wapna hydratyzowanego, zbierania odpadów szczegółowo wymienionych oraz transportu odpadów szczegółowo wymienionych. Badania jakości oczyszczonych

ścieków przemysłowych są wykonywane codziennie w laboratorium znajdującym się na terenie oczyszczalni, a ponadto co dwa – trzy miesiące przez zewnętrzne laboratorium (Centrum (...) Sp. z o.o. Ośrodek (...) w L.). Próbki pobiera pracownik (...) z rzeki R. powyżej miejsca wprowadzania ścieków oraz poniżej miejsca wprowadzania ścieków. Powódka ma obowiązek wykaszania i czyszczenia koryta rzeki R. na swoim terenie, ale nie wykonuje tego rodzaju prac w okresie lęgowym kaczek. (...) S.A. w R. od 2009 r. nie ma własnej oczyszczalni ścieków przemysłowych. Ścieki powstałe w procesie produkcji prowadzonej przez (...) S.A. są oczyszczane w instalacji prowadzonej przez powódkę i stanowią ponad 90 % ścieków utylizowanych na terenie oczyszczalni powódki. Przed powstaniem oczyszczalni ścieków woda w rzece R. bardzo często zmieniała kolor i miała nieprzyjemny zapach. (...) S.A. w R. płaciła kary za zanieczyszczanie środowiska. Po powstaniu oczyszczalni nastąpiła poprawa stanu rzeki. W rzece pojawiło się życie biologiczne.

/dowód: kopia decyzji Nr (...) z dnia 6.03.2009 r. k. 17 -25, kopia decyzji Nr (...) z dnia 20.04.2009 r. k. 26 -26 odwrót, kopia decyzji z dnia 24.04.2009 r. k. 27 -29 odwrót, kopia decyzji Nr (...) z dnia 13.07.2009 r. k.30 -32 odwrót, kopia decyzji Nr (...) z dnia 2.11.2009 r. k. 33 -36, sprawozdania z badań k. 37 -43, zeznania świadka O. G. protokół k. 201, adnotacje: 01:11:30 -01:12:52, 01:16:00 -01:20:41, 01:31:00 -01:31:40, 01:33:30 -01:34:05, 01:36:35 -01:37:10, zeznania świadka A. A. protokół k. 201, adnotacje: 01:46:00 -01:46:50, 01:50:26 -01:51:46, zeznania P. R. złożone za powódkę protokół k. 236, adnotacje: 00:12:55 -00:19:05, 00:29:30 -00:34:40, 00:41:58 -00:49:21, zeznania pozwanego: protokół k. 236, adnotacje: 01:07:05 -01:08:52/

W maju 2010 r. powódka wystąpiła o wydanie decyzji środowiskowej w sprawie modernizacji istniejącej instalacji w celu sześciokrotnego zwiększania maksymalnej przepustowości unieszkodliwianych odpadów to jest do 60 m³ na dobę. W czerwcu 2010 r. odbyła się w tej sprawie nadzwyczajna sesja Rady Miasta R.. (...) podjęła uchwałę zobowiązującą Prezydenta Miasta do wydania negatywnej decyzji środowiskowej. Ponadto na wniosek radnych (...) podjęto uchwały w sprawie zlecenia zewnętrznemu podmiotowi wydania opinii w przedmiocie raportu o wpływie funkcjonowania zmodernizowanej oczyszczalni na środowisko naturalne i zawieszeniu do tego czasu postępowania o wydanie decyzji środowiskowej. Przyczyną podjętych uchwał były obawy, iż na terenie oczyszczalni będą utylizowane odpady z całej Europy. Uwzględniano również stan rzeki R., który łączono z działalnością powódki. W styczniu 2011 r. Prezydent Miasta R. wydał negatywną decyzję środowiskową, która została uchylona przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze. W marcu 2012 r. Prezydent R. ponownie wydał negatywną decyzję środowiskową, która w listopadzie 2012 r. została uchylona przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze. Orzeczenie SKO zostało zaskarżone skargą wniesioną do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Ł.. W połowie marca 2013 r. W. Miasta R. M. B. poinformował lokalne media, iż władze miasta rozważają wprowadzenie zmian do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta w celu ograniczenia działalności oczyszczalni prowadzonej przez powódkę. Na początku kwietnia 2013 r. protest przeciwko rozbudowie oczyszczalni ścieków powódki zapowiedzieli przewodniczący (...) i niektórzy nauczyciele Zespołu Szkolno – (...) w R. położonego w pobliżu terenu oczyszczalni oraz radni (...), w tym pozwany poprzez zbieranie podpisów pod petycją skierowaną do parlamentarzystów, marszałka województwa, wojewody (...), starosty, prezydenta miasta i wojewódzkiej inspekcji ochrony środowiska. 6 kwietnia 2013 r. przed siedzibą Zespołu Szkolno – (...) w R. odbył się happening i konferencja prasowa, na której mówiono o zagrożeniach związanych z utylizowaniem niebezpiecznych odpadów w centrum miasta i w pobliżu szkół. W dniu 9 kwietnia 2013 r. powódka złożyła oświadczenie następującej treści: „Niniejszym informujemy, iż Spółka nie rozbudowuje instalacji oczyszczalni ścieków w R.. W przeszłości rozważaliśmy inwestycje modernizacyjne, ale wobec braku wsparcia i odpowiedniego klimatu dla inwestycji w mieście R., planety nie zostały zrealizowane. Z uwagi na przewlekłość procedury, prowadzone jest postępowanie odwoławcze. W przypadku bezskuteczności tego postępowania zostaną podjęte działania zmierzające do uzyskania odszkodowania należnego Spółce. Biorąc pod uwagę powyższe, wydaje się, iż mamy do czynienia z podejmowanymi czynnościami wobec naszej Spółki o charakterze mającym znaczenie w obliczu zbliżających się wyborów samorządowych”. Powyższe okoliczności były tematem artykułów i reportaży ukazujących się w lokalnych gazetach i telewizji (...). Artykuły i reportaże po zamieszczeniu na stronach internetowych gazet i telewizji wywołały liczne komentarze odbiorców. Reportaż Telewizji (...) zatytułowany „Niepokoi ich oczyszczalnia” zawiera wypowiedź pozwanego o następującej treści: „Niedopuszczalne jest aby w centrum miasta zakład, który będzie zwoził i zwozi z całej Europy odpady niebezpieczne, utylizował je właśnie w tym

miejscu, w którym pragniemy aby powstała galeria, pragniemy, aby ta dolina R., że tak się wyrażę została w pewien sposób zagospodarowana na teren rekreacyjny. Chcemy aby tu powstała ścieżka rowerowa”, wypowiedź M. W. R. o treści: „Miejscowy plan dopuszcza owszem modernizację i rozwój, ale instalacji miejskich, a ta instalacja w żaden sposób nie jest miejską instalacją i w związku z tym my się na to nie zgadzamy i nie zgodzimy” oraz komentarz lektora o treści: „Protest przybrał na sile, bo sprawa o stycznia znajduje się w Wojewódzkim Sądzie Administracyjnym w Ł.. Wcześniej dwa razy trafiła do Samorządowego Kolegium Odwoławczego na wniosek (...)R.. Kolegium przyznało rację miastu. Przedstawiciele firmy A.S.A. do której należy oczyszczalnia ścieków stanowisko zajmą w poniedziałek”.

/dowód: artykuł „R. przeciwni rozbudowie oczyszczalni w centrum R.” k. 118, artykuł „Magistrat ma sposób na oczyszczalnię ścieków przy ulicy (...)” z komentarzami odbiorców k. 124 -126, artykuł „Rodzice, uczniowie (...) 3 i radni protestują, bo nie chcą oczyszczalni ścieków firmy A.S.A” z komentarzami odbiorców k. 127 -131, reportaż „Niepokoi ich oczyszczalnia” wraz z transkrypcją k. 132 -133, reportaż „Rozbudowy nie będzie” wraz z transkrypcją k. 134 -136, artykuł „Nie będzie modernizacji oczyszczalni ścieków w R.” z komentarzami odbiorców k. 137 -1139, artykuł „Cuchnący problem czy kampania wyborcza” k. 141, artykuł „Nikt nie chce podpisów przeciw rozbudowie oczyszczalni” k. 142 -143, zeznania świadka J. R. protokół k. 201, adnotacje: 00:44:07 -00:46:40, zeznania świadka O. G. protokół k. 201, adnotacje: 01:13:15 -01:16:00, 01:20:40 -01:22:07, zeznania świadka A. A. protokół k. 201, adnotacje: 01:46:50 -01:47:50, zeznania P. R. złożone za powódkę protokół k. 236, adnotacje: 00:37:55 -00:38:55, 00:51:28 -00:53:02, zeznania pozwanego: protokół k. 236, adnotacje: 01:10:03 -01:13:30, 01:34:20 -01:37:40, 01:00:00 -01:00:15, protokół k. 78, adnotacje: 00:22:30 -00:26:12/

19 kwietnia 2013 r. w Zespole Szkolno – (...) w R. odbyła się debata poświęcona działalności oczyszczalni ścieków prowadzonej przez powódkę przygotowana przez uczniów i nauczycieli, na którą zaproszono przedstawicieli władz samorządowych miasta oraz Przedsiębiorstwa (...) w R.. Mówiono o zagrożeniach związanych z utylizowaniem niebezpiecznych odpadów w centrum miasta i oczekiwaniach dzieci co do sposobu zagospodarowania tego terenu. Wskazywano na stan rzeki R.. Dzieci przygotowały prace plastyczne i prezentacje multimedialne o tematyce ekologicznej. W debacie wziął udział również pozwany. Tego samego dnia w Telewizji (...) w R. ukazał się reportaż zatytułowany „U. o oczyszczalni” zawierający następujące wypowiedzi: Lektor „Początkowo piątkowe spotkanie miało mieć charakter debaty, jednak zarówno wśród uczniów placówki jaki i zaproszonych gości nie znalazł się nikt, kto popierałby działalność zakładu”, I. N. „ U. dowiedzieli się, co naprawdę jest tak niedaleko naszej szkoły, bo uczniowie nie wiedzieli. Nie wiedzieli, dlatego kiedy się dowiedzieli ... więc mamy efekt w postaci tej sesji” Lektor „Być może organizatorzy poznaliby zadnie drugiej strony na ten temat, gdyby zaprosili przedstawicieli zakładu do udziału w spotkaniu. Nie zabrakło natomiast wiceprezydenta miasta, radnych oraz reprezentanta Przedsiębiorstwa (...)”, U. „Naszym zdaniem ten zakład powinien znajdować się tam gdzie mieszka mało ludzi (...)” w tle widoczna tablica zawierająca czarny napis na białej planszy o treści „NIE dla rozbudowy zakładu utylizacji niebezpiecznych odpadów w centrum miasta”, Lektor: „Chcąc pokazać swój punkt widzenia młodzież posługiwała się prezentacjami multimedialnymi, plakatami i hasłami. U. mówili także o przyczynach swoich obaw”, D. U. (1) „Dużo osób tutaj przebywa, szkodzi to, zanieczyszczone powietrze, kwaśne deszcze. Powinien być otoczony jakimś pasem zieleni i oczywiście poza miastem”, Lektor „U. pomyśl na zagospodarowanie tego terenu mają od dawna”, D. U. (2) „Chcielibyśmy na tym terenie park, żeby tam, bo tam jest taki duuuży plac gdzie naprawdę można byłoby tam było zrobić wielki park z placem zabaw i innymi rzeczami gdzie mogłyby się bawić dzieci”, Lektor „Zaproszeni goście chętnie wzięli udział w dyskusji. Tym bardziej, że podzielają zdanie młodzieży”, Z. R. Rady Miejskiej w R. (...)Zastanowił mnie wczorajszy dzień. Przejeżdżając tutaj ulicą (...), piękny, słoneczny dzień (...) młodzież, która wybiegła ze szkoły, ćwicząca na zewnątrz, a naprzeciwko szkoły firma, która zatruwa środowisko. Jaki ogromny kontrast”, Lektor „U. mają nadzieję, że ich działania przyniosą zamierzony efekt”. 22 kwietnia 2013 r. reportaż został opublikowany na stronie internetowej Telewizji (...) w R. pod takim samym tytułem z wprowadzeniem o treści: „Po raz kolejny głos w sprawie działalności oczyszczalni A. S.A. (...), zabrali uczniowie Zespołu Szkolno – (...). Podczas zorganizowanej w placówce sesji popularnonaukowej przedstawili swoje spostrzeżenia dotyczące funkcjonowania zakładu”.

/dowód: zapis reportażu „U. o oczyszczalni” k. 98, transkrypcja reportażu „U. o oczyszczalni” k. 99 -100, wydruk treści strony internetowej k. 16, zeznania świadka J. R. protokół k. 201, adnotacje: 00:50:40 -00:57:20, częściowo

zeznania świadka I. S. protokół k. 78, adnotacje: 00:44:25 -00:53:00, 00:53:55 -00:55:00, 01:01:05 -01:02:50, częściowo zeznania świadka M. B. protokół k. 78, adnotacje: 01:05:12 -01:10:00, częściowo zeznania świadka S. W. protokół k. 201, adnotacje: 00:21:55 -00:28:07, 00:33:18 -00:39:10, częściowo zeznania pozwanego: protokół k. 236, adnotacje: 01:32:25 - 01:34:20, 01:00:00 -01:06:15, protokół k. 78, adnotacje: 00:11:05 -00:22:00, 00:26:00 -00:31:45, 00:37:50 -00:41:55/

Oczyszczalnia ścieków prowadzona przez powódkę jest położona naprzeciwko Zespołu Szkolno – (...). Elementy instalacji są widoczne z daleka. Na ogrodzeniu okalającym teren oczyszczalni od strony ulicy (...) w pobliżu bramy wjazdowej znajduje się duża tablica zawierająca czarny napis na białym tle „A. S.A. (...) z o.o.”. Funkcjonowanie oczyszczalni ścieków na tym terenie jest faktem powszechnie znanym w R..

/dowód: wydruki fragmentów mapy google k. 101 -117, zeznania świadka I. S. protokół k. 78, adnotacje: 00:53:00 -00:57:00, zeznania świadka M. B. protokół k. 78, adnotacje: 01:14:44 -01:14:45, 01:21:13 -01:22:40, zeznania świadka S. W. protokół k. 201, adnotacje: 00:35:00 -00:36:10, 00:39:40 -00:41:00, zeznania świadka J. R. protokół k. 201, adnotacje: 00:45:38 -00:50:40, 00:58:14 -00:58:56, zeznania świadka M. O. protokół k. 201, adnotacje: 01:05:00 -01:06:20, zeznania świadka O. G. protokół k. 201, adnotacje: 01:10:00 -01:12:20, 01:19:45 -01:20:41, zeznania świadka A. A. protokół k. 201, adnotacje: 01:39:10 -01:40:14, 01:48:25 -01:49:15, zeznania świadka L. M. protokół k. 201, adnotacje: 02:00:13 -02:02:21, zeznania świadka T. N. protokół k. 201, adnotacje: 02:17:00 -02:18:25, zeznania świadka J. J. protokół k. 201, adnotacje: 02:32:18 -02:33:18, 02:40:00 -02:40:17, zeznania świadka M. R. protokół k. 201, adnotacje: 02:44:14 -02:45:30, zeznania świadka E. P. protokół k. 201, adnotacje: 03:06:04 -03:09:04, 03:10:35 -03:11:40, zeznania świadka A. M. protokół k. 201, adnotacje: 03:29:36 -03:30:32, zeznania P. R. złożone za powódkę protokół k. 236, adnotacje: 00:19:05 -00:21:25, częściowo zeznania pozwanego: protokół k. 201, adnotacje: 01:01:33 -01:02:00, 01:06:15 -01:07:05, 01:00:00 -01:00:15, protokół k. 78, adnotacje: 00:19:30 -00:22:00/

Osoby mieszkające bądź prowadzące działalność gospodarczą przy ul. (...) wielokrotnie skarżyły się na nieprzyjemne zapachy, które w ich ocenie pochodziły z terenu oczyszczalni ścieków prowadzonej przez powódkę. Skargi i interwencje mieszkańców były przekazywane (...) Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska, który przeprowadzał kontrole interwencyjne. Mieszkańcy zwracali się o interwencję również do lokalnej telewizji. Zbierali podpisy pod petycją przeciwko prowadzeniu oczyszczalni ścieków w centrum miasta. W lipcu 2011 r. na terenie oczyszczalni prowadzonej przez powódkę doszło do interwencji Państwowej Straży Pożarnej w R. oraz Straży Miejskiej w R. po zgłoszeniach mieszkańców spowodowanych utrzymującym się przykrym i uciążliwym zapachem. Przeprowadzone kontrole interwencyjne nie wykazały żadnych nieprawidłowości. W czerwcu 2013 r. woda w rzece R. zmieniła kolor na bardzo ciemny i miała nieprzyjemny zapach. Osoby mieszkające w pobliżu rzeki prosiły o interwencję do Prezydenta Miasta R. i Telewizję (...). W okresie od 8 sierpnia 2013 r. do 12 września 2013 r. (...) Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska przeprowadził kontrolę interwencyjną na terenie oczyszczalni ścieków prowadzonej przez powódkę oraz na terenie (...) S.A. Kontrola nie potwierdziła zanieczyszczenia chemicznego. Stwierdzono, iż zmiana barwy wody jest wynikiem procesów chemicznych wywołanych wysokimi temperaturami, niskim przepływem wody oraz wysokiego stężenia siarczanów w mule rzeki spiętrzonej na terenie oczyszczalni ścieków. Zarządzeniem pokontrolnym z dnia 13 września 2013 r. zarządzono doprowadzenie przez powódkę rzeki R. do stanu wymienionego w punkcie 2g pozwolenia wodnoprawnego w terminie do dnia 31 października 2013 r. W uzasadnieniu zarządzenia pokontrolnego wskazano, iż rzeka R. jest niewłaściwie utrzymana (zarośnięta, zamulona), co stanowi naruszenie pkt 2g pozwolenia wodnoprawnego. Ponadto w związku z występującymi wysokimi stężeniami siarczanów w wodzie rzeki R. zalecono zwiększenie nadzoru nad jakością odprowadzanych ścieków z oczyszczalni. Z uwagi na charakter odbiornika (okresowy znikomy przepływ wody w rzece R., a w czasie suszy głównym źródłem przepływu na tym odcinku są ścieki odprowadzane z oczyszczalni) wskazane jest niedopuszczenie do przekraczania chwilowych stężeń siarczanów powyżej stężenia określonego w pozwoleniu w ilości 500 mg/l. (...) S.A. zalecono zadbanie o stan urządzeń wykorzystywanych do oczyszczania ścieków opadowych. Powyższe okoliczności były tematem artykułów i reportaży ukazujących się w lokalnych gazetach i telewizji (...). Artykuły i reportaże po zamieszczeniu na stronach internetowych gazet i telewizji wywołały liczne komentarze odbiorców.

/dowód: zarządzenie pokontrolne (...) w Ł. k. 212 -213, artykuł „Fetor jak był tak jest. I wciąż nie wiadomo skąd” z komentarzami odbiorców k. 119 -122, artykuł „Policja wyjaśni, skąd bierze się fetor na ul (...) z komentarzami odbiorców k. 122 -124, artykuł „Magistrat ma sposób na oczyszczalnię ścieków przy ulicy (...)” z komentarzami odbiorców k. 124 -126, reportaż „R. przebadana” wraz z transkrypcją k. 144 -146, reportaż „Będzie dyskusja o R.” wraz z transkrypcją k. 147 -148, zeznania świadka I. S. protokół k. 78, adnotacje: 00:50:15 -00:51:05, 00:50:15 -00:51:05, 01:00:00 -01:01:07, zeznania świadka M. B. protokół k. 78, adnotacje: 01:10:10 -01:14:45, 01:20:34 -01:21:15, zeznania świadka S. W. protokół k. 201, adnotacje: 00:28:07 -00:29:50, zeznania świadka J. R. protokół k. 201, adnotacje: 00:48:39 -00:49:10, 00:57:20 -00:58:15, zeznania świadka O. G. protokół k. 201, adnotacje: 01:08:50 -01:10:00, 01:14:45 -01:16:00, 01:18:30 -01:19:30, 01:31:40 -01:37:10, zeznania świadka A. A. protokół k. 201, adnotacje: 01:41:15 -01:45:54, 01:49:10 -01:52:47, zeznania świadka L. M. protokół k. 201, adnotacje: 01:59:03 -02:01:16, 02:03:00 -02:05:02, 02:09:30 -02:14:11, zeznania świadka T. N. protokół k. 201, adnotacje: 02:15:06 -02:20:00, zeznania świadka J. J. protokół k. 201, adnotacje: 02:21:13 -02:40:00, zeznania świadka M. R. protokół k. 201, adnotacje: 02:43:00 -02:50:30, zeznania świadka E. P. protokół k. 201, adnotacje: 02:56:34 -03:06:05, 03:07:00 -03:13:55, zeznania świadka A. M. protokół k. 201, adnotacje: 03:16:55 -03:18:08, 03:25:55 -03:28:48, zeznania P. R. złożone za powódkę protokół k. 236, adnotacje: 00:21:24 -00:31:31, 00:36:04 -00:37:56, 00:53:00 -00:54:20, 00:58:10 -00:58:50, zeznania pozwanego: protokół k. 236, adnotacje: 01:03:25 -01:06:15, 01:08:45 -01:09:17, 01:12:26 -01:17:00, 01:28:05 -01:32:25, 01:00:00 -01:00:15, protokół k. 78, adnotacje: 00:19:30 -00:21:05, 00:24:40 -00:25:30, 00:30:44 -00:37:52/

28 października 2013 r. powódka zawiadomiła Wojewódzki Inspektorat Ochrony (...) w Ł. o wykonaniu prac polegających na wykaszaniu i czyszczeniu koryta rzeki R. w celu zapewnienia jej drożności. W okresie od 18 listopada 2013 r. do 13 grudnia 2013 r. (...) Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podjął czynności kontrolne w celu sprawdzenia realizacji zarządzenia pokontrolnego z dnia 13 września 2013 r. oraz przestrzegania warunków wprowadzania ścieków od rzeki R.. Stwierdzono zrealizowanie obowiązku doprowadzenia rzeki R. do stanu wymaganego w punkcie 2g pozwolenia wodnoprawnego oraz podjęcie działań w celu niedopuszczenia do przekraczania chwilowych stężeń siarczanów. W czasie wizji lokalnej w dniu 18 listopada 2013 r. i 19 listopada 2013 r. nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie eksploatacji instalacji do unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych jak również w zakresie eksploatacji oczyszczalni ścieków przemysłowych. Miejsca magazynowania odpadów utrzymywane były w czystości i porządku. W czasie kontroli do badań laboratoryjnych pobrano próby ścieków i wody z rzeki R.. Próba średniodobowa pobrana w dniach 18 -19 listopada 2013 r. z wylotu ścieków W -1 wykazała dotrzymanie warunków pozwolenia wodnoprawnego. Stężenia zanieczyszczeń w odprowadzanych ściekach przemysłowych do rzeki R. były niższe od określonych w pozwoleniu. Stężenie siarczanów w próbie średniodobowej wyniosło 410 mg/l i było niższe od dopuszczalnego równego 500 mg/l. Na podstawie rejestru odprowadzanych ścieków ustalono, że w miesiącu listopadzie 2013 r. odprowadzono do rzeki (...) 694 m³/d tj. Q..d – 456 m³/d przy dopuszczalnym określonym w pozwoleniu Q..d. – 1700 m³/d. Badania rzeki R. przeprowadzone w czasie kontroli powyżej wylotu ścieków W – 1 oraz poniżej wylotu ścieków W -1 wykazały, że jakość wody ulega nieznacznemu pogorszeniu poniżej wylotu ścieków przemysłowych z zakładu. Pogorszenie to nie wpływa na ocenę ogólnego zanieczyszczenia rzeki R..

/dowód: pismo A. S.A. (...) z 28.10.2013 r. k. 214, protokół kontroli Nr (...) k. 215 -218/

Koszty zamieszczenia ogłoszeń zgodnie z żądaniem pozwu byłyby następujące: produkcja ogłoszenia (plansa statyczna z tekstem i głosem lektora) wynosi 180 zł netto, emisja od poniedziałku do piątku w bloku wieczornym przed lub po serwisie informacyjnym pt. Kurier w pasmach o godz. 18.30, 19.30, 20.30 (do wyboru) kosztuje 100 zł netto, natomiast emisja w sobotę i w niedzielę w/w godzinach 120 zł netto. Reklama na stronie internetowej Telewizji (...) w R. – baner z linkiem na stronie frontowej rozmiar 190/600 px w pakiecie 30 dni – 38 zł za każdy, co łącznie za miesiąc wynosi 1140 zł netto. Do wskazanych cen należy doliczyć stawkę podatku VAT wynoszącą 23 %.

/dowód: informacja (...) Sp. z o.o. w R. k. 227/

Pozwany jest zatrudniony na stanowisku kierownika Środowiskowego (...) Samopomocy w R.. Otrzymuje wynagrodzenie w kwocie 2 500 zł netto miesięcznie oraz dietę w wysokości 1 200 zł miesięcznie z tytułu pełnienia funkcji radnego oraz przewodniczenia komisji. Żona pozwanego jest lekarzem pediatrią i uzyskuje dochody w wysokości około 4 000 zł miesięcznie. Pozwany oraz jego żona mają na utrzymaniu dwoje niepełnoletnich dzieci.

/dowód: zeznania pozwanego: protokół k. 236, adnotacje: 01:16:58 -01:19:12, 00:11:05 -00:22:00, 00:26:00 -00:31:45, 00:37:50 -00:41:55/

Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie był sprzeczny jedynie w zakresie przebiegu i tematyki spotkania w dniu 19 kwietnia 2013 r. w Zespole Szkolno – (...) w R., po którym pozwany udzielił wypowiedzi dla Telewizji (...) w R. naruszającej zdaniem powódki jej dobra osobiste. W tym zakresie Sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej zeznaniom świadków I. S. i M. B. oraz zeznaniom pozwanego zaprzeczającym, aby spotkanie dotyczyło działalności powódki. Zeznania świadków oraz pozwanego są sprzeczne z dowodem obiektywnym w postaci zapisu reportażu Telewizji (...) „U. o oczyszczalni” sporządzonego na podstawie przebiegu spotkania. Zarówno tytuł reportażu, jego treść czy też treść tablicy pojawiająca się na tle jednej z wypowiedzi „NIE dla rozbudowy zakładu utylizacji niebezpiecznych odpadów w centrum miasta” jednoznacznie wskazują, iż jego przedmiotem była działalność oczyszczalni ścieków prowadzonej przez powódkę, usytuowanej naprzeciwko szkoły, a spotkanie było elementem kampanii sprzeciwu wobec planów rozbudowy instalacji oczyszczania odpadów zainicjowanej na początku kwietnia 2013 r. przez przewodniczącego (...) i niektórych nauczycieli Zespołu Szkolno – (...) w R., w tym świadka I. S. oraz radnych (...). Zeznania świadków oraz pozwanego pozostają także w sprzeczności z treścią wzmianki towarzyszącej opublikowaniu reportażu na stronie internetowej Telewizji (...) w R., w której jednoznacznie wskazano, iż spotkanie było głosem uczniów Zespołu Szkolno – (...) w sprawie działalności oczyszczalni A. S.A. (...).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo w jest częściowo zasadne.

Powódka będąca osobą prawną żądała nakazania pozwanemu dopełnienia czynności niezbędnych do usunięcia skutków naruszenia jej dobra osobistego w postaci dobrego imienia oraz zasądzenia od pozwanego kwoty 20 000 zł na wskazany cel społeczny.

Zgodnie z treścią art. 43 k.c. przepisy o ochronie dóbr osobistych osób fizycznych stosuje się odpowiednio do osób prawnych. Przepis art. 23 k.c. stanowi, iż dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Według natomiast art. 24 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Jak się przyjmuje w orzecznictwie osobom prawnym przysługuje dobro osobiste w postaci dobrego imienia (reputacji, renomy, dobrej sławy), która jest odpowiednikiem czci osoby fizycznej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 26.10.2006 r., I CSK 169/06, L. oraz wyrok Sądu Najwyższego z 11.1.2007 r., II CSK 392/06, OSP 2009, Nr 5, poz. 55). Działaniem naruszającym dobre imię osoby prawnej jest publikacja materiałów powodujących pogorszenie wizerunku osoby prawnej i narażających ją na utratę zaufania (por wyrok Sądu Najwyższego z 17.7.2008 r., II CSK 111/08, Wspólnota 2009, Nr (...), s. 30).

Jak wynika z poczynionych ustaleń pozwany w wypowiedzi dla Telewizji (...) w R. nadającej swój sygnał na terenie R. i okolicznych powiatów oraz publikującej materiały także na swojej stronie internetowej nazwał oczyszczalnię

ścieków przemysłowych wchodzącą w skład przedsiębiorstwa powódki „firmą, która zatruwa środowisko”. Wypowiedź pozwanego niewątpliwie dotyczyła powódki. Pozwany udzielił wypowiedzi w budynku Zespołu Szkolno – (...) bezpośrednio po zorganizowanym tam spotkaniu na temat działalności oczyszczalni ścieków powódki. Wprawdzie nie użył nazwy powódki bądź też określenia nawiązującego do przedmiotu jej działalności, odwołał się jednak do położenia przedsiębiorstwa powódki naprzeciwko budynku szkoły, co w połączeniu z tytułem i treścią całego reportażu, który zawierał jego wypowiedź, powszechnie kojarzonym charakterem przedsiębiorstwa usytuowanego naprzeciwko budynków szkoły, nazwą powódki zamieszczoną na ogrodzeniu terenu oczyszczalni od strony ul. (...) oraz licznymi wcześniejszymi publikacjami dotyczącymi działalności powódki w Telewizji (...) i lokalnej prasie, pozwalało odbiorcom reportażu w łatwy sposób powiązać wypowiedź pozwanego z oczyszczalnią ścieków prowadzoną przez powódkę.

Wypowiedź pozwanego narusza dobre imię powódki, albowiem zawiera stwierdzenie sugerujące, iż powódka zanieczyszcza środowisko naturalne w sposób szkodliwy dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska. Tak bowiem należy zdefiniować użyte przez pozwanego słowa o „zatrutowaniu środowiska” w świetle przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, ze zm.). Pozwany pomógł powódkę o szkodliwe oddziaływanie na środowisko będące dobrem wspólnym, czyli działalność sprzeczną z prawem (por. art. 322 -324, art. 339 ustawy Prawo ochrony środowiska, art. 182 -183 k.k.), jak również z interesem społecznym. Przypisanie osobie prawnej działań wymierzonych w dobro wspólne jakim jest prawo do życia w nieskażonym środowisku naturalnym, które cechuje równowaga we wzajemnym oddziaływaniu: człowieka, składników przyrody żywej i układu warunków siedliskowych tworzonych przez składniki przyrody nieożywionej (równowaga przyrodnicza) niewątpliwie prowadzi do naruszenia jej reputacji, renomy i dobrej sławy. Tego rodzaju wypowiedź stanowi ewidentne naruszenie dobrego imienia powódki, która jest przedsiębiorcą prowadzącym działalność polegającą na oczyszczaniu ścieków, zbieraniu, przetwarzaniu oraz unieszkodliwianiu odpadów niebezpiecznych czyli działalności służącej zachowaniu środowiska naturalnego w jak najlepszym stanie.

W przepisie art. 24 k.c. przyjęto konstrukcję domniemania bezprawności działania powodującego zagrożenie lub naruszenie dobra osobistego, co oznacza, iż na pozwanym sprawcy zagrożenia bądź naruszenia spoczywa ciężar udowodnienia okoliczności wyłączających bezprawność.

W realiach niniejszej sprawy pozwanego obciążał dowód prawdziwości stwierdzenia o zanieczyszczeniu przez powódkę środowiska naturalnego w sposób szkodliwy dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska. Stwierdzić należy, iż pozwany nie zdołał przeprowadzić takiego dowodu. Zaoferowane przez niego dowody potwierdzają, iż osoby mieszkające bądź prowadzące działalność gospodarczą w pobliżu instalacji oczyszczania ścieków powódki wielokrotnie skarżyły się na nieprzyjemne zapachy. Skargi i interwencje mieszkańców były podstawą kontroli interwencyjnych (...) Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, a także straży pożarnej i straży miejskiej, które nie wykazały jednak żadnych nieprawidłowości w funkcjonowaniu oczyszczalni ścieków powódki. Analiza treści pozwolenia zintegrowanego dla przedmiotowej instalacji wskazuje, iż służy do unieszkodliwiania ścieków przemysłowych pochodzących z procesów hydrometalurgii metali nieżelaznych, przygotowania powierzchni oraz powlekania metali, zawierające znaczne ilości metali ciężkich. Ścieki są utylizowane w procesie obróbki fizyczno – chemicznej, a źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza są silosy wapna emitujące pył poprzez zadaszony wylot z urządzeniem ochronnym w postaci filtru tkaninowego. Wydaje się zatem, iż funkcjonowanie przedmiotowej instalacji nie powinno powodować emisji przykrych zapachów o znacznej uciążliwości dla otoczenia. Podnieść należy, iż niewątpliwie każda instalacja oczyszczania ścieków wywołuje pewne niedogodności dla otoczenia, zwłaszcza jeśli jest zlokalizowana w centrum miasta, w bliskim sąsiedztwie zabudowy mieszkalnej i usługowej, niemniej jednak powódka nie miała żadnego wpływu na taką lokalizację instalacji. Jest to bowiem następstwo istnienia w tym rejonie miasta przedsiębiorstwa prowadzonego przez (...) S.A. w R., emitującego w procesie produkcji ścieki przemysłowe zawierające znaczne ilości metali ciężkich. Gdyby zatem powódka nie prowadziła swojej instalacji ścieki te trafiałyby bezpośrednio do rzeki R. powodując jej zanieczyszczenie. Instalacja funkcjonuje na podstawie zezwolenia właściwego organu, zawierającego dopuszczalne warunki emisji ścieków, pyłów i hałasu oraz kontroli ich przestrzegania. Normy emisyjne są obecnie bardzo rygorystyczne z uwagi na implementację prawodawstwa

europiejskiego. Skutki funkcjonowania instalacji w warunkach określonych w pozwoleniu zintegrowanym nie mogą być zatem utożsamiane z zatrutowaniem środowiska.

Poczynione ustalenia faktyczne wskazują także, iż w czasie ostatniego lata woda w rzece R. miała bardzo ciemny kolor i nieprzyjemny zapach. Kontrola interwencyjna przeprowadzona przez (...) Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska nie potwierdziła zanieczyszczenia chemicznego wody. Stwierdzono, iż zmiana barwy wody jest wynikiem procesów chemicznych wywołanych wysokimi temperaturami, niskim przepływem wody oraz wysokiego stężenia siarczanów w mulach rzeki spiętrzonych na terenie oczyszczalni ścieków. W wyniku kontroli zarządziło się doprowadzenie przez powódkę rzeki R. do stanu wymienionego w pozwoleniu wodnoprawnym wobec ustalenia, iż rzeka R. jest niewłaściwie utrzymana, jest zarosnięta i zamulona. Ponadto z uwagi na charakter odbiornika cechujący się okresowym znikomym przepływem wody w rzece R. powodującym, że w czasie suszy głównym źródłem przepływu na tym odcinku są ścieki odprowadzane z oczyszczalni, zalecono niedopuszczanie do przekraczania chwilowych stężeń siarczanów powyżej stężenia określonego w pozwoleniu zintegrowanym w ilości 500 mg/l. Jak wskazywała powódka norma 500 mg/l ma charakter średniodobowy, co zadaje się potwierdzać protokoł z czynności kontrolnych w dniach 18 listopada -13 grudnia 2013 r. W ich toku zbadano stężenie siarczanów w pobranej próbie średniodobowej z wylotu ścieków W -1, stwierdzając, że jest niższe od dopuszczalnego równego 500 mg/l. Powyższe wskazuje, iż chwilowe przekroczenia stężeń siarczanów nie stanowiły naruszenia warunków emisji ścieków określonych w pozwoleniu zintegrowanym. Przyjąć należy, iż organ kontrolny zalecił niedopuszczanie do takiego zjawiska wyłącznie ze względu na specyficzne uwarunkowania polegające na znikomym przepływie wody w rzece w okresie suszy i wysokich temperatur, wywołujących reakcję chemiczną prowadzącą do zmiany barwy i zapachu wody w rzece. W konsekwencji zmiana stanu wody w rzece R. w lecie 2013 roku również nie dowodzi prawdziwości zarzutów pozwanego.

Treść żądania usunięcia skutków naruszenia powinna być dostosowana do charakteru i rodzaju naruszenia dobra osobistego (por. uchwała SN z 30.12.1971 r., III CZP 87/71, OSN 1972, Nr 6, poz. 104). Za rodzaj oświadczenia prowadzącego do usunięcia skutków naruszenia dobra osobistego traktowane jest przeproszenie pokrzywdzonego lub złożenie wyrazów ubolewania. Powód może domagać się podjęcia czynności, które mają stać się źródłem jego satysfakcji oraz dotrzeć do osób trzecich (przeprosiny ogłoszone w prasie, radiu lub telewizji, odwołanie w podobny sposób informacji nieprawdziwych). Sąd może zmodyfikować treść przeproszenia proponowaną przez powoda, bądź ją sformułować, jeśli tego nie zrobił powód (por. postanowienie SN z 10.10.1989 r., II CZ 167/89, Legalis, a zwłaszcza wyr. SN z 22.12.1997 r., II CKN 546/97, OSN 1998, Nr 7-8, poz. 119 z glosą J. Wiercińskiego, PiP 1999, Nr 3, s. 98 i nast.; wyrok SA w Krakowie z 12.1.1994 r., I ACr 514/93, wyrok SN z 7.7.2005 r., V CKN 868/04, MoP 2005, Nr 15, s. 730). Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z 20.1.2011 r. (I CSK 409/10, L.), oświadczenie o przeproszeniu powoda powinno mieć taki sam potencjalny zasięg oddziaływania jak inkryminowana wypowiedź pozwanego. W wyroku z 24.8.2011 r. (IV CSK 587/10, L.) Sąd Najwyższy podkreślił, że odpowiednia treść i forma oświadczenia z art. 24 § 1 KC powinna odpowiadać racjonalnie pojmowanemu kryterium celowości.

Pozwany naruszył dobra osobiste powódki poprzez sformułowanie nieprawdziwego zarzutu o zatrutowaniu środowiska przez oczyszczalnię ścieków przemysłowych prowadzoną przez powódkę, a jego wypowiedź została opublikowana za pośrednictwem sygnału telewizyjnego Telewizji (...) w R. oraz na stronie internetowej tej telewizji. Zgłoszone w pozwie żądanie ogłoszenia przeprosin w czasie emisji sygnału Telewizji (...) jak również na jej stronie internetowej należy zatem uznać za niezbędne do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych. Forma i treść oświadczenia określona przez powódkę generalnie odpowiada kryterium celowości. Sąd zmodyfikował treść przeprosin eliminując zwrot „których w żaden sposób nie sprawdziłem przed udzieleniem wypowiedzi dla telewizji” jako zbędny dla osiągnięcia celu postępowania. Pozwany w swojej wypowiedzi nie powoływał się bowiem na sprawdzenie informacji o zatrutowaniu środowiska przez powódkę.

Przepis art. 24 § 1 zd. 3 k.c. odsyła do art. 445 i 448 k.c. Przewidują one możliwość zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, natomiast art. 448 k.c. dopuszcza alternatywnie zasądzenie zadośćuczynienia albo odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany przez powoda cel społeczny. Artykuł 448 k.c. może mieć, stosownie do okoliczności konkretnego stanu faktycznego, zastosowanie także wówczas, gdy stroną powodową żądającą ochrony

naruszonych dóbr osobistych jest osoba prawna (por. wyrok SN z 15.12.1975 r. I CR 887/75, L., wyrok SN z 24.09.2008 r., II CSK 126/08, OSNC rok 2009, Nr B, poz. 58).

Literalna wykładnia art. 448 k.c. pozwala na kilka wariantów interpretacyjnych w kwestii zasady przypisania odpowiedzialności. Przeważający w piśmiennictwie i orzecznictwie jest wariant interpretacyjny, łączący odpowiedzialność z zawinionym naruszeniem dobra osobistego (por. M. Safjan, Nowy kształt instytucji zadośćuczynienia pieniężnego, (w:) Księga pamiątkowa ku czci Profesora Leopolda Steckiego, Toruń 1997 red. M. Bączyk, J. A. Piszczek, E. Radomska, M. Wilke) s. 263 i nast.; B. L.-P., W sprawie wykładni art. 448 KC, PS 1997, Nr 1, s. 3 i nast.; J. P., Nowelizacja Kodeksu cywilnego z 2 sierpnia 1996 r., PS 1997, Nr 3, s. 3 i nast.; B. K., Cywilnoprawna ochrona prawa do prywatności, KPP 2000, Nr 1, s. 48, A. S., Zadośćuczynienie za szkodę niemajątkową, B. 1999, s. 212; M. P. (w): System Prawa Prywatnego t. 1, W. 2007, s. (...), A. Ś. (w): System Prawa Prywatnego t. 6, W. 2009, s. 710, wyrok SN z 12.12.2002 r., V CKN 1581/00, OSNC 2004, Nr 4, poz. 53, wyrok SN z 15.6.2005 r., IV CK 804/04, L., 3; wyrok SN z 6.4.2011 r., I CSK 4755/10, L.; uchwała SN (7) z 18.10.2011 r., III CZP 25/11, OSNC 2012, Nr 2, poz. 15, wyrok SA w Szczecinie z 24.2.2011 r. I ACA 13/11, OSA w S. 2012, Nr 3, poz. 24).

Przyjęcie zawinionego naruszenia dobra osobistego jako przesłanki ochrony z art. 448 k.c. oznacza, że podstawą zasądzenia zadośćuczynienia będzie każdy najmniejszy nawet stopień zawinienia, a więc do granic culpa levissima. W zakresie elementu obiektywnego winy może być wykorzystana konstrukcja domniemania prawnego z art. 24 k.c., co de facto w wielu przypadkach będzie równoznaczne z domniemaniem winy w znaczeniu podmiotowym po stronie sprawcy naruszenia dobra osobistego, zważywszy na daleko posuniętą obiektywizację winy w prawie cywilnym (por. M. Safjan (w:) Kodeks cywilny. Komentarz do art. 1 – 449¹⁰ pod red. Krzysztofa Pietrzykowskiego, Wydawnictwo C.H.Beck 2013, opubl. Legalis, art. 448 Nb 15 -17).

Zasądzenie zadośćuczynienia lub określonej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny ma charakter fakultatywny, ale nie oznacza dowolności. Jedynie w pewnych sytuacjach sąd może odstąpić od zasądzenia zadośćuczynienia. Jako tego rodzaju sytuacje wymienia się całkowite usunięcie skutków naruszenia przy pomocy innych orzeczonych środków, zachowanie się poszkodowanego albo naruszcyciela (np. przyjęte przeproszenie), intensywność naruszenia oraz rodzaj chronionego dobra (por. wyr. SN z 16.4.2002 r., V CKN 1010/00, OSN 2003, Nr 4, poz. 56), a także znikomy wymiar cierpień wynikających z faktu naruszenia dobra osobistego, dużą skalę niepieniężnych starań, jakie dobrowolnie, z własnej inicjatywy podjęła osoba odpowiedzialna za krzywdę niezwłocznie po jej powstaniu, czy też bardzo nikły udział kauzalny zachowania się sprawcy w spowodowaniu uszczerbku niemajątkowego, przy czym okoliczności te równie dobrze mogą być brane pod uwagę jedynie jako czynniki wpływające na wysokość zadośćuczynienia (por. A. Śmieja (w): System Prawa Prywatnego, t. 6, Warszawa 2009, s. 711).

W zakresie wymiaru zadośćuczynienia bądź kwoty na odpowiedni cel społeczny znajdują zastosowanie kryteria sformułowane na tle art. 445 k.c. (por. m.in. uchwała SN z 8.12.1973 r., III CZP 37/73, OSN 1974, Nr 9, poz. 145; wyrok SN z 22.5.1990 r., II CR 225/90, L.; wyrok SA w Białymstoku z 9.4.1991 r., I ACR 53/91, OSA 1992, Nr 5, poz. 50; wyrok SA w Gdańsku z 24.8.2012 r., V ACA 646/12, L.). Podstawowym kryterium pozostaje rozmiar i intensywność doznanej krzywdy, ocenianej według miar zobiektywizowanych, stopień negatywnych konsekwencji dla pokrzywdzonego wynikających z dokonanego naruszenia dobra osobistego, w tym także niewymiernych majątkowo np. utrata dobrego imienia prowadząca do zmniejszenia szans na realizację kariery zawodowej. Jedną z istotnych przesłanek oceny jest również stopień zawinienia po stronie sprawcy naruszenia. Wskazuje się także na kryterium w postaci sytuacji majątkowej zobowiązanego (por. np. wyr. SN z 16.4.2002 r., V CKN 1010/00, OSN 2003, Nr 4, poz. 56). Kryterium to może mieć jednak charakter posiłkowy, a nie decydujący o wysokości zadośćuczynienia. Uwzględniając kompensacyjną, a nie represyjną funkcję zadośćuczynienia oraz to, że zazwyczaj nie jest ono jedynym zastosowanym środkiem usunięcia skutków naruszenia, trzeba też przyjąć że zasądzona kwota powinna być umiarkowana, utrzymana w rozsądnych granicach (por. wyrok SN z 16.04.2002 r., V CKN 1010/00, OSNC rok 2003, Nr 4, poz. 56, G. Bieniek, (w:) Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga trzecia, Zobowiązania, t. 1, Warszawa 2002, s. 464 -465, por. M. Pazdan (w): System .... s. 1169, por. A. Śmieja (w): System .... s. 711). Za przyznaniem wysokiego

zadośćuczynienia może przemawiać okoliczność, iż to samo zdarzenie szkodzące narusza jednocześnie kilka dóbr osobistych (A. Ś. (w): (...) .... s. 711 -712).

Według dominującej w nauce prawa cywilnego teorii normatywnej wina sprowadza się najogólniej do możliwości postawienia sprawcy zarzutu niewłaściwego zachowania się. Przy takim założeniu zacierają się granice pomiędzy bezprawnością a niedbalstwem ocenianym według zobiektywizowanych kryteriów. Zobiektywizowane kryterium staranności (stosowanie miernika in abstracto) wyraża się w nieuwzględnieniu rzeczywistych cech osobowych sprawcy, a jedynie zachowania się sprawcy w ściśle określonych warunkach zewnętrznych (por. Z. Banaszczyk (w:) Kodeks cywilny. Komentarz do art. 1 – 449¹⁰ pod red. Krzysztofa Pietrzykowskiego, Wydawnictwo C.H.Beck 2013, opubl. Legalis, art. 415, Nb 19 -20).

Odnosząc przytoczone wyżej stanowisko doktryny i orzecznictwa do stanu faktycznego sprawy, stwierdzić należy, iż zachowanie pozwanego prowadzące do naruszenia cudzego dobra osobistego jest objęte domniemaniem bezprawności. Zachowanie to należy uznać również za zawinione. Stosując bowiem obiektywny miernik staranności osoby pełniącej funkcję radnego rady miasta oraz uwzględniając uwarunkowania zewnętrzne związane z udzielaniem wypowiedzi rejestrowanej dla potrzeb telewizji można zarzucić pozwanemu zachowanie niezgodne z wzorcem należytej staranności. Pozwany będąc osobą rozpoznawalną wśród mieszkańców R. i cieszącą się autorytetem wynikającym ze swojej aktywności obywatelskiej w związku z pełnioną funkcją radnego, z pewnością nie powinien formułować niesprawdzonych zarzutów naruszających dobre imię innych osób, zwłaszcza w wypowiedziach publikowanych w telewizji i prasie, które mogą dotrzeć do szerokiego kręgu odbiorców.

Rodzaj naruszonego dobra osobistego oraz trwanie przez naruszydiciela w nieusprawiedliwionym przekonaniu o prawidłowości swojego postępowania wskazywały na konieczność zastosowania także sposobu usunięcia skutków naruszenia w postaci zasądzenia odpowiedniej kwoty na wskazany przez powódkę cel społeczny.

Ustalając wysokość świadczenia Sąd miał na uwadze, iż rozmiar i intensywność doznanej krzywdy, ocenianej według kryteriów zobiektywizowanych, jak również stopień negatywnych konsekwencji dla pokrzywdzonego wynikających z dokonanego naruszenia dobra osobistego nie jest znaczny. Z oczywistych względów osoby prawne nie doświadczają ani cierpień fizycznych, ani psychicznych. Wypowiedź pozwanego nie prowadzi do istotnych ujemnych następstw w zakresie zadań realizowanych przez powódkę, jej pozycji rynkowej i wiarygodności handlowej. Powódka nie jest bowiem przedsiębiorcą, który oferuje swoje usługi szerokiej rzeszy odbiorców. Poza tym działalność powódki od wielu lat spotyka się z brakiem akceptacji przynajmniej części lokalnej opinii publicznej, a wypowiedź pozwanego nie jest przyczyną tego stanu rzeczy, a raczej jego skutkiem. Okoliczni mieszkańcy oraz osoby prowadzące działalność usługową, niezależnie od wypowiedzi pozwanego, wiążą wszelkie niekorzystne zmiany w środowisku z działalnością powódki. Powódka eksponowała cel i motywy działania pozwanego jako przesłankę uzasadniającą zasądzenie wysokiego świadczenia. Poczynione ustalenia faktyczne wskazują, iż wypowiedź pozwanego towarzyszyła inicjatywie obywatelskiej sprzeciwiającej się znacznemu zwiększeniu ilości odpadów utylizowanych w oczyszczalni prowadzonej przez powódkę. (...) ta uzyskała wsparcie pozwanego oraz pozostałych radnych (...), którzy konsekwentnie sprzeciwiają się planom rozbudowy istniejącej instalacji utylizowania odpadów. Podnieść należy, iż zaplanowane przez powódkę sześciokrotne zwiększenie maksymalnej ilości utylizowanych odpadów z pewnością nie jest związane z działalnością przedsiębiorstwa (...) S.A. w R. funkcjonującego na lokalnym rynku, co oznacza, iż będą to odpady przemysłowe zbierane od innych przedsiębiorstw z terenu całego kraju stosujących technologie hydrometalurgii, przygotowania powierzchni oraz powlekania metali. Skoro instalacja oczyszczania ścieków jest zlokalizowana w pobliżu centrum miasta oraz wykorzystuje w procesie technologicznym wody rzeki R. przepływającej przez centrum miasta, jest zrozumiałe, iż plany znacznego zwiększenia maksymalnej przepustowości utylizowanych odpadów w celu ich zbierania od dostawców zewnętrznych spoza terenu R. budzą niechęć i protesty lokalnej społeczności. Wspieranie przez radnych tego rodzaju protestów nie może być a priori uznane za naganne i obliczone na zdobycie poklasku społecznego. R. bowiem z reguły są również członkami lokalnej społeczności zainteresowanymi w tym samym stopniu rozwiązaniem trapiących ją problemów. Zachowania pozwanego nie można również łączyć ze zjawiskiem „wulgaryzacji” wypowiedzi osób publicznych w środkach masowego przekazu. Celem pozwanego w ocenie Sądu nie

było zdyskredytowanie i poniżenie powódki w opinii publicznej. Pozwany chciał uwypuklić obiektywnie istniejący kontrast między działalnością prowadzoną przez powódkę, a charakterem sąsiadujących terenów, na których jest zlokalizowana m. in. placówka oświatowa i opierając się na obiektywnie występujących zjawiskach w postaci okresowych przykrych zapachów powietrza w otoczeniu oczyszczalni jak również przykrych zapachów i zmian barwy wody w rzece R. poniżej ujścia oczyszczonych ścieków, lekkomyślnie użył stwierdzenia o zatruwaniu środowiska, naruszając tym samym dobra osobiste powódki. Jakkolwiek zebrany materiał dowodowy nie potwierdza prawdziwości tego twierdzenia, niemniej jednak w świetle wyników kontroli (...) Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w okresach 8.08.2013 r. -12.09. (...). oraz 18.11.2013 r. -13.12.2013 r. wpływ funkcjonowania oczyszczalni na stan wody w rzece R. jest bezsprzeczny. Wbrew bowiem zapewnieniom świadków będących pracownikami powódki, jakość wody ulega nieznacznemu pogorszeniu poniżej wylotu ścieków przemysłowych z oczyszczalni z tym, że pogorszenie to nie wpływa na ocenę ogólnego poziomu zanieczyszczenia rzeki.

W kontekście przytoczonej wyżej argumentacji funkcję satysfakcjonującą pełni przede wszystkim nałożenie na pozwanego obowiązku przeproszenia powódki. Natomiast przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej na cel społeczny będzie spełniało w głównej mierze cele represyjne oraz prewencyjno –wychowawcze. Zasadne zatem było zasądzenie kwoty utrzymanej w umiarkowanych granicach. Uwzględniając przewidywane koszty zamieszczenia ogłoszeń z przeprosinami wynoszące około 2 000 zł, łączne poniesione przez pozwanego konsekwencje finansowe naruszenia dóbr osobistych powódki sięgną kwoty 5 000 zł, co w jego sytuacji majątkowej będzie odczuwalną dolegliwością i spełni tym samym cele represyjne oraz prewencyjno –wychowawcze.

W pozostałym zakresie żądanie zasądzenia kwoty na wskazany cel społeczny było wygórowane i podlegało oddaleniu.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. dokonując ich stosunkowego zniesienia. Koszty związane z roszczeniem niemajątkowym poniesione przez powódkę okazały się celowe i uzasadnione w całości. Koszty te obejmują część opłaty sądowej od pozwu w kwocie 600 zł, część kosztów wynagrodzenia pełnomocnika będącego radcą prawnym w kwocie 360 zł (§ 2 ust. 1 – 2, § 11 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), połowę poniesionych wydatków w związku z koniecznością uiszczenia opłaty skarbowej od dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa w kwocie 8,50 zł oraz połowę wydatków poniesionych przez pełnomocnika na koszty dojazdu na rozprawy wysokości 388,65 zł ($777,30 \text{ zł} : 2 = 388,65 \text{ zł}$, por. k. 229 akt sprawy). Łącznie wydatki te stanowią kwotę 1 357,15 zł. Koszty związane z roszczeniem majątkowym okazały się zasadne w przypadku powódki w części wynoszącej 15 % ($3 000 \times (...) = 15$), a w przypadku pozwanego w części wynoszącej 85 % ($17 000 \times (...) = 85$). Całość kosztów powódki związanych z tym roszczeniem wynosi 3 797,15 zł i obejmuje część opłaty sądowej od pozwu w kwocie 1 000 zł, część kosztów wynagrodzenia pełnomocnika będącego radcą prawnym w kwocie 2 400 zł (§ 2 ust. 1 – 2, § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu), połowę poniesionych wydatków w związku z koniecznością uiszczenia opłaty skarbowej od dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa w kwocie 8,50 zł oraz połowę wydatków poniesionych przez pełnomocnika na koszty dojazdu na rozprawy wysokości 388,65 zł. Natomiast całość kosztów pozwanego związanych z roszczeniem majątkowym wynosi 2 408,50 zł i obejmuje część kosztów wynagrodzenia pełnomocnika będącego adwokatem w kwocie 2 400 zł (§ 2 ust. 1 – 2, § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokatów oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) oraz połowę poniesionych wydatków w związku z koniecznością uiszczenia opłaty skarbowej od dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa w kwocie 8,50 zł.

Tak więc uzasadnione wynikiem procesu koszty postępowania strony powodowej wyniosły 1 926 zł ($1 357,15 \text{ zł} + (3 797,15 \text{ zł} \times 15 \% = 569,57 \text{ zł}) = 1 926,72 \text{ zł}$), a strony pozwanej odpowiednio kwotę 2 047 zł ($2 408,50 \text{ zł} \times 85 \% = 2 047,22 \text{ zł}$). Ponieważ uzasadnione koszty poniesione przez każdą stronę są zbliżone należało je wzajemnie znieść.